

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1936 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

(2:a avd.)

I en den 6 mars 1936 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 188, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 1, 3, 7 och 17 §§ förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföres statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Tredje avdelningen:

Chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén, marinen och flygvapnet; överståthållarämbetets kansli; — — — lantmätare.

Fjärde avdelningen:

Rikets hovrätter; — — — marinförvaltningen; flygstyrelsen; lotsstyrelsen; — — — domänstyrelsen; lantbruksstyrelsen.

3 §.

I avseende på expeditionernas förseende med stämpel gäller, med de här nedan i 7 § nämnda undantag och med iakttagande av vad i 4 § stadgas om inteckningskontrollstämpel, denna tariff:

¹ Senaste lydelse av angivna paragrafer i förordningen, se SFS 1928: 317 (där förordningen i dess helhet är återgiven) samt 1930: 243, 1931: 169, 1932: 285, 1933: 378, 1934: 327 och 1935: 310.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Prästbevis — — — — —										
Tillståndsbevis för utövande av näring eller yrke . . .	8	—	—	—	10	—	—	—	—	—
Trafikkort, innefattande — — — — yrkesmässig trafik	8	—	—	—	10	—	—	—	—	—
Trafikpass; se Pass.										
Tullförpassning — — — — —										
Underrättelse — — — — —										
— — — — — sinnessjuklagen					fri					
som meddelas av inskrivningsdomare vid hinder mot bifall till ansökan					fri					
Utdrag av — — — — —										
Vattenbok, utdrag — — — — — varje blad	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—
Vederhäftighetsbevis — — — — —										

7 §.

Från stämpelavgift enligt detta kap. är kronan befriad.
 Dessutom äro från stämpelavgift enligt detta kap. befriade:
 akademier och statens — — — inrättning och kommun;
 kommuner och vägdistrikt i alla mål och ärenden rörande vägväsendet;
 kyrkor;
 pastorat i mål — — — — — överförmyndare.
 Frihet från — — — utländska hamnar.

17 §.

Därest handling, vilken för vinnande av lagfart, inteckning, inskrivning eller betalning varit inför offentlig myndighet företedd och därvid blivit försedd med stämpel, ånyo i samma avseende som tillförene ingives, äge förnyad stämpelbeläggning ej rum, dock med undantag för de i 14 § omförmälda fall ävensom för det fall, då inteckning, som meddelats på grund av skuldebrev eller annat fordringsbevis, av domstol dödat eller av annan anledning upphört att gälla samt ny inteckning icke inom ett år därefter blivit sökt i den förut intecknade egendomen eller del därav.

Där på grund — — — fall förses.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.

Beträffande vad departementschefen anfört till motivering för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till nämnda statsrådsprotokoll.

1. Stämpelavgift i vissa inskrivningsärenden.

Förslaget i denna del sammanhänger med i proposition nr 85 till årets riksdag framlagda lagförslag, med vilka åsyftas att beträffande tomträtts- och vattenfallsrättsärenden samt ärenden angående förlagsinteckning och in-teckning i fartyg genomföra en förenkling av inskrivningsförfarandet, motsvarande den som genom 1932 års lagstiftning vidtagits beträffande ärenden angående lagfart samt ärenden angående in-teckning i fast egendom. Dessa lagförslag hava godkänts av riksdagen.

Med det nu föreliggande förslaget avses, att den stämpelavgift, som för närvarande utgår för utdrag av protokoll i dessa ärenden, skall uttagas genom stämpel till bevis å handling i ärende, varom nu är fråga, därvid avgiften för andra protokollsark än det första i varje ärende ansetts böra bortfalla. I överensstämmelse härmed föreslås, att bevis å handling i ärende av ifrågavarande slag skall stämpelbeläggas vid rådhusrätt med 1 krona och vid häradsrätt med 2 kronor.

I samband med det ändrade expeditionssättet föreslås jämväl, att ur 3 § stämpelförordningen skola uteslutas nu förekommande rubriker, vilka avse utdrag av tomträtts- eller vattenfallsrättsbok. De i samma paragraf förefintliga rubrikerna angående dels avskrift av handling på grund av vilken lagfart eller in-teckning sökes, dels ock underrättelse enligt 9 § andra stycket lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden, hava i anledning av den föreslagna reformen ansetts böra undergå viss jämkning, varigenom deras tillämplighet skall vidgas på sätt i förenämnda lagförslag är avsett.

2. Stämpelfrihet för vissa bevis om arbetsanställning.

Enligt 25 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor skall medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp, hos sin senaste arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid anställningen varit och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, antalet arbetsdagar under varje period om 14 dagar. Erhållet intyg skall av medlemmen ingivas till kassan. Enligt nu gällande bestämmelser kan för sådant intyg stämpelavgift uttagas.

På förslag av socialstyrelsen föreslås, att bevis enligt 25 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall vara fritt från stämpel.

3. Stämpelavgift hos flygvapnets myndigheter.

I § 1 expeditionslösenförordningen och 1 § stämpelförordningen hänförs chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén och marinen till tredje avdelningen samt arméförvaltningen och marinförvaltningen till fjärde avdelningen. I förordningarna saknas däremot särskilda bestämmelser, till vilka avdelningar chefen för flygvapnet, förvaltande myndigheter hos flygvapnet och flygstyrelsen äro att hänföra.

Det föreliggande förslaget innebär, att chefsämbetet och förvaltande myndigheter vid flygvapnet skola upptagas under tredje avdelningen samt flygstyrelsen under fjärde avdelningen i stämpelförordningen.

I samband med denna ändring i 1 § stämpelförordningen föreslås, att stuteriöverstyrelsen skall uteslutas bland de under fjärde avdelningen uppräknade myndigheterna.

4. Förtydligande av bestämmelsen om stämpelfrihet för vägdistrikt.

Det föreliggande förslaget, vilket är föranlett av en av 1935 års riksdag i skrivelse nr 279 gjord hemställd hos Kungl. Maj:t, innebär ett förtydligande av föreskriften i 7 § stämpelförordningen, att därav otvetydigt framgår, att kommuner och väghållningsdistrikt skola vara befriade från stämpelavgift i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

5. Ändringar i stämpelförordningen i anledning av de nya frihamnsförfattningarna.

Förslaget härutinnan innebär, att *trafikpass*, varom förmåles i 51 § frihamnsstadgan den 8 november 1935 (nr 553) samt *passhandling* enligt 45 § samma stadga skola vara undantagna från stämpelavgift.

I samband härmed föreslås, att beteckningarna *bogserpass* och *pråmsedel* enligt frihamnsstadgan den 23 september 1919, vilken numera upphört att gälla, skola uteslutas ur 3 § stämpelförordningen.

6. Stämpelfrihet vid förnyad inteckning av skuldebrev, vilka förut varit föremål för inteckning men beträffande vilka inteckningsrätten upphört.

Enligt 8 § stämpelförordningen skall skuldebrev, då det för vinnande av inteckning eller betalning hos offentlig myndighet företes, förses med stämpel av 40 öre för varje fulla 100 kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning eller betalning sökes, dock är skuldebrev fritt från sådan stämpel, då på grund därav fordran bevakas i konkurs eller inteckning sökes i järnväg. I 17 § samma förordning stadgas, att därest handling, vilken för vinnande av inteckning eller betalning varit inför offentlig myndighet företedd och därvid blivit försedd med stämpel, ånyo i samma avseende som tillföreninges, förnyad stämpelbeläggning ej skall äga rum, dock med undantag

bland annat för det fall, då inteckning, som meddelats på grund av skuldebrev eller annat fordringsbevis, till följd av uraktlåten förnyelse förfallit eller av domstol dödats och ny inteckning därefter ej blivit sökt, på landet sist vid det ting, som infaller näst efter ett år, och i stad inom ett år. Undantaget från stämpelfrihet tillkom genom förordning den 7 juli 1921.

I en den 15 november 1935 till finansdepartementet inkommen skrivelse har advokatfiskalsämbetet vid Svea hovrätt anfört bland annat följande. Att vid 1921 års lagändring stämpelfrihet bibehölls för det fall att ny inteckning söktes inom viss tid efter det den gamla inteckningen dödats eller på grund av uraktlåten förnyelse förfallit syntes närmast hava berott på 1) en önskan att underlätta fastighetens befriande från gemensamt gravrande inteckningar och 2) en önskan att bereda inteckningshavare, som av glömska eller förbiseende underlåtit förnya inteckning, möjlighet att inom viss kortare tid utan alltför stor kostnad få ny inteckning (se proposition nr 232/1921 sid. 42 o. f.). Sedan bestämmelserna om förnyelse av inteckning upphört att gälla från och med den 1 januari 1935, kunde det under 2) anförda skälet icke återopas. Bestämmelserna om stämpelfrihet för det fall att i stället för dödad eller på grund av underlåten förnyelse förfallen inteckning ny inteckning söktes inom den stadgade tiden hade tolkats på det sättet, att det för stämpelfrihet ansetts vara tillfyllest, att handlingen en gång stämpelbelagts. Att den nya inteckningen söktes i helt andra fastigheter än de, i vilka den gamla inteckningen varit fastställd, hade icke ansetts utgöra hinder för stämpelfrihet. Ej heller hade den omständigheten att stämpelavgiften höjts under tiden mellan de olika inteckningarnas fastställande ansetts böra föranleda till att en stämpelavgift svarande mot höjningen bort erläggas. Följden syntes bliva, att förut intecknade skuldebrev under viss tid komme att bliva föremål för ren försäljning. Ej sällan hade iakttagits, att till säkerhet för åtskilliga uti ett visst bolags fastigheter tidigare intecknade skuldebrev sedermera söktes inteckning uti ett annat bolags fastigheter. Ämbetet hade även uppmärksammat, att tidigare i samband med sökande av förlagsinteckning stämpelbelagda skuldebrev — efter det inteckningen förfallit eller dödats — kommit till användning vid sökande av fastighetsinteckning ävensom att förfallna eller dödade fastighetsinteckningar tagits i bruk vid sökande av förlagsinteckningar, allt inom sådan tid att stämpelfrihet förelegat.

Av det anförda funne ämbetet framgå, att starka skäl talade för, att ifrågavarande stämpelfrihet borde upphöra eller att stämpelfriheten åtminstone begränsades till att omfatta allenast sådana fall, där den nya inteckningen fastställdes uti någon del av den förut intecknade egendomen.

Över advokatfiskalsämbetets framställning hava yttranden avgivits av *hovrätterna*, *föreningen Sveriges häradshövdingar* och *föreningen Sveriges stadsdomare*. Vid Göta hovrätts yttrande har fogats yttrande av denna hovrätts advokatfiskalsämbete. Slutligen har *statskontoret* avgivit yttrande i ärendet.

Beträffande innehållet i yttrandena tillåter sig utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I propositionen föreslås sådan ändring av stadgandet i 17 § stämpelförordningen, att *dels* undantagsbestämmelsen skall bli tillämplig även när inteckningen upphört av annan anledning än underlåten förnyelse eller domstols beslut om dödning, *dels ock* såsom förutsättning för stämpelfrihet föreskrives, att den nya inteckningen skall sökas i den förut intecknade egendomen eller del därav.

Till stöd för det föreliggande förslaget har föredragande departementschefen anfört bland annat följande:

»Såsom statskontoret framhållit, uttalades vid tillkomsten av 1921 års författningsändring, att stämpelfrihet ej borde äga rum, då föremålet för den senare inteckningen vore i väsentlig mån annat än föremålet för den tidigare inteckningen. Detta har emellertid icke angivits i författningen. I framställningen har påvisats och i yttrandena bestyrkts, att bestämmelsen om stämpelfrihet ofta utnyttjas i fall, där föremålet för den nya inteckningen är helt annat än föremålet för den tidigare. Tendenser till en formlig handel med stämpelbelagda skuldebrev synas hava framträtt, själfallet särskilt beträffande skuldebrev å större summor. Ej obetydliga belopp torde härigenom undandragas statsverket.

Ändring av bestämmelsen bör därför även enligt min mening vidtagas. Därvid är det emellertid av vikt att tillse, att stämpelfrihet icke borttages i de fall, där den av billighetsskäl eller med hänsyn till ett allmänt intresse bör finnas. Ofta är dödandet av samtliga inteckningar i en egendom den bästa, stundom kanske den enda utvägen att ordna upp invecklade inteckningsförhållanden. Borttagandet av stämpelfrihet för sådana fall skulle rentav kunna fördyra den önskvärda egnahemsbildningen. Nämnda tillvägagångssätt är också i hög grad ägnat att befordra fastighetsböckernas reda.

I enlighet med vad skånska hovrätten samt statskontoret framhållit saknas skäl att låta de skuldebrev, beträffande vilka inteckningsrätten upphört av annan anledning än dödningsbeslut eller underlåten förnyelse, intaga en särställning.

Svea hovrätt har funnit det ej befogat, att handling, som vid domstol företes för inteckning i fastighet, blir fri från stämpelbeläggning av det skäl att samma papper tidigare belagts med stämpel i samband med beviljande av förlagsinteckning på grund av därå tecknad förskrivning. Jag anser även, att stämpelfrihet ej bör medgivas i det fall, att inteckning sökes i fast egendom på grund av skuldebrev, som förut varit föremål för förlagsinteckning men beträffande vilket förlagsinteckningen upphört. Däremot bör stämpelfrihet bibehållas för det fall, att förlagsinteckningen vid tiden för fastighetsinteckningens sökande fortfarande är gällande; det torde få anses fullt i sin ordning, att därest ett företags såväl fasta egendom som förlagsegendom skola häfta för en och samma förbindelse, stämpel utgår blott en gång.»

I en till utskottet inkommen skrift har *Skandinaviska kreditaktiebolaget* under åberopande av en vid skriften fogad promemoria av bankens ombudsman i anledning av det nu föreliggande förslaget anfört i huvudsak följande:

För den händelse fastighetsinteckning, som gällde i flera egendommar, blivit i någon av egendomarna dödad utan sådant förbehåll som i 33 § inteckningsförordningen avsåges, vore inteckningshavaren icke berättigad att för belopp, som skulle falla på den egendomen, hålla sig till de andra egendomarna. Reglerna för fördelning av det intecknade beloppet å de olika fastigheterna återfunnes i 32 § inteckningsförordningen. Frånsett det ytterligt sällsynta fall, då inteckningsbeloppets fördelning angivits i själva inteckningshandlingen, skulle fördelningen ske efter de olika fastigheternas taxeringsvärden. Om särskilt taxeringsvärde saknades för någon fastighet, bleve de värden, som utmätningsman i anledning av begärd exekutiv auktion åsatte fastigheterna, avgörande.

I praktiken vore det ingalunda så sällsynt, som man måhända kunde förmoda, att relaxeringsåtgärder verkställdes och alltjämt verkställdes utan sådan förklaring, som i 33 § inteckningsförordningen avsåges. Så snart fastighets- och inteckningsförhållandena vore något mera invecklade, uppstode nämligen ofta stora svårigheter att åvägabrunga förutsättningarna för en dylik förklaring. Utvägen att i stället för relaxering verkställa dödning av inteckningen i dess helhet och uttaga ny inteckning endast i de fastigheter, som fortfarande skulle besväräs av inteckningen, vore långt ifrån alltid utan olägenheter. Dels kunde förändringar i förmånsrättsordningen bliva en följd därav, särskilt i avseende på födoräds-, nyttjanderätts- och dylika inteckningar, dels kunde man riskera, att det vid konkurs skulle kunna med visst fog göras gällande, att återvinningstiden i fråga om vunnen panträtt skulle räknas ifrån nyinteckningen.

Att inteckningshavare ansåge sig kunna medgiva relaxering utan förbehåll, sammanhänge ofta därmed, att den minskning i intecknings värde, som därigenom skedde, ofta kunde beräknas vara i allt fall förhållandevis obetydlig.

Om man, mer än ett år efter det sådan dödning utan förbehåll skett, skulle önska få inteckning för samma skuldebrev beviljad i ytterligare fastigheter, vilka ägaren sedermera tillköpt, och man då, som naturligt vore, önskade erhålla inteckning för det ursprungliga beloppet, kunde fråga emellertid uppstå, om icke ny stämpel borde utgå på det belopp, som efter den tidigare relaxeringsåtgärden på grund av de inskränkande bestämmelserna i 33 § inteckningsförordningen icke ginge att utfå ur de fastigheter, i vilka inteckningen i övrigt då gällde. Utan att göra större våld på den föreslagna texten, syntes man till stöd för uttagande av ny stämpel kunna åberopa, att »inteckningen — — — upphört att gälla», låt vara blott till viss del, nämligen till det belopp, för vilket inteckningshavaren efter relaxeringsåtgärden icke finge hålla sig till de alltjämt intecknade fastigheterna.

Skulle denna tolkning av bestämmelsen vara den riktiga, uppstode den oöverkomliga svårigheten, att man ofta icke kunde bestämma, huru stor minskningen i inteckningsbeloppet skulle anses vara. Detta vore en följd av att ovannämnda enligt 32 § inteckningsförordningen gällande regler för fördelningen av inteckningsansvaret mellan gemensamt intecknade fastigheter i sista hand förutsatte en förestående exekutiv auktion.

I allt fall då fastighetsförhållandena vore litet mera invecklade, hörde det snarare till undantagen än till regeln, att särskilda taxeringsvärden funnes å alla de fastigheter, som vore i fråga. I saknad av sådant värde vore det för sökanden i ett inteckningsärende helt enkelt omöjligt att visa, hur stor del av inteckningen, som vid en given tidpunkt stode kvar efter en relax utan

förbehåll enligt 33 § in-teckningsförordningen, eftersom någon värdering för exekutiv auktion icke skedde i sådant sammanhang. I dylika fall torde därför vederbörande anse sig nödsakade kräva ny stämpel för hela in-teckningsbeloppet.

Samma olägenhet uppkomme jämväl om man efter en mer än ett år tidigare verkställd relax, vilken ej varit förbunden med förklaring enligt 33 § in-teckningsförordningen, önskade göra en ny relax i form av dödning av in-teckningen i dess helhet och nyin-teckning.

Den ovan påpekade konsekvensen, att vederbörande i vissa fall skulle komma att kräva ny stämpel för hela det förut stämpelbelagda in-teckningsbeloppet, torde emellertid icke vara avsedd med ifrågavarande stadgande.

Med hänsyn till vad ovan anförts, vore det synnerligen önskvärt, om genom omformulering av den föreslagna lagtexten eller genom något uttalande i utskottets utlåtande sådan tillämpning av stadgandet kunde uteslutas.

Mot de i propositionen föreslagna ändringarna i 1, 3 och 7 §§ stämpelförordningen, för vilka redogörelse i det föregående lämnats under punkterna 1)—5), har utskottet icke funnit skäl till erinran.

Vidkommande den föreslagna ändringen i 17 § stämpelförordningen får utskottet anföra följande.

På sätt framgår av den under punkt 6) lämnade redogörelsen föreligger stämpelfrihet enligt detta stadgandes nuvarande lydelse i åtskilliga fall, där sådan frihet vid tillkomsten av nämnda bestämmelse uppenbarligen icke varit avsedd. Utskottet, som finner det vara angeläget, att detta missförhållande undanröjes, anser sig därför böra i huvudsak biträda det i propositionen framlagda ändringsförslaget.

I anledning av vad Skandinaviska kreditaktiebolaget anfört i sin förutberörda skrivelse får utskottet erinra att, därest in-teckning, som gäller i flera fastigheter, av domstol dödas i någon av dessa fastigheter utan förbehåll enligt 33 § in-teckningsförordningen, denna åtgärd tillika innebär, att in-teckningen upphör att gälla till en del av kapitalbeloppet. Sökes mer än ett år därefter in-teckning för hela det ursprungliga kapitalbeloppet, kunde det ifrågasättas, om icke enligt såväl gällande som nu föreslagna bestämmelser stämpel borde uttagas för den del av kapitalbeloppet, för vilken in-teckningen icke längre är gällande.

På sätt banken framhållit, synas i dylika fall svårigheter kunna uppkomma vid bestämmandet av stämpelns storlek. Stundom torde det knappast bliva möjligt att avgöra, till huru stort belopp in-teckningen alltjämt är gällande. Utskottet finner därför önskvärt, att dessa svårigheter undanröjas. Med hänsyn härtill och då det i förevarande fall torde vara fråga om jämförelsevis obetydliga stämpelbelopp, anser sig utskottet böra förorda sådan ändring i den i propositionen föreslagna lydelsen av 17 §, att ny stämpelbeläggning endast skall äga rum, därest in-teckningen *helt eller till visst angivet belopp* av domstol dödats eller av annan anledning upphört att gälla.

Utskottet anser sig slutligen böra framhålla att, därest missbruk av stämpelfriheten på förevarande område alltjämt skulle visa sig förekomma, ut-

Utskottet.

skottet förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att ägna denna fråga uppmärksamhet samt att, därest förhållandena det påkalla, förslag till förhindrande av dylika missbruk komma att föreläggas riksdagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 188 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, antaga det vid propositionen fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften med den ändringen, att 17 § erhåller följande lydelse:

17 §.

Därest handling, vilken för vinnande av lagfart, inteckning, inskrivning eller betalning varit inför offentlig myndighet företedd och därvid blivit försedd med stämpel, ånyo i samma avseende som tillföre ingives, äge förnyad stämpelbeläggning ej rum, dock med undantag för de i 14 § omförmälda fall ävensom för det fall, då inteckning, som meddelats på grund av skuldebrev eller annat fordringsbevis, *helt eller till visst angivet belopp* av domstol dödats eller av annan anledning upphört att gälla samt ny inteckning icke inom ett år därefter blivit sökt i den förut intecknade egendomen eller del därav.

Där på grund — — — fall förses.

Stockholm den 5 juni 1936.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg i Katrineholm, Ericson i Göberga, Hansén, Nilsson i Landeryd, Hjalmarsson, Lithander, Lövgren i Boden, Olsson i Närlinge, Nylander i Stockholm, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Anderson i Norrköping, Sjödahl, Velandér, Myrdal, Björkman i Sunne, Werner i Hultsfred och Mårtensson.